

เรื่องเล่า...สุนทรภู่กวีไทย กวีโลก ผู้เกริกไกร

นำเสนอเมื่อ : 24 มิ.ย. 2552

เรื่องเล่า

เกร็ดความรู้เกี่ยวกับกวีเอก สุนทรภู่
กวีไทย กวีโลก ผู้ยิ่งใหญ่

... เมื่อสุนทรภู่เป็นอาลักษณ์ สุนทรภู่ได้ทำความชอบในหน้าที่ กล่าวคือ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ดอนนางสีดาถูกถอดตาย ว่า

"เงาถูกขยาดคอยให้มัน
แล้วพันกับกิ่งงอกใหญ่
หลับเนตรจางปองใจ
อรไทก็จอนลงมา

บัดนั้น
ว่าบุษยามืดไกรใจกล้า
ครั้นเห็นองค์ผู้รักภรรยา
ถูกถอดใจมาที่ใจ
ชิวรินเห็นสิ้นชีวิต
รอนจิตตั้งหนึ่งเพลิงไหม้
โดดโชนโชนลงตรงไป
ด้วยกำลังดวงไวทันที

ครั้นถึงแจ้งกฎขมทาง
ที่ผูกคอตายพระเจ้านม
หยอนหงอผู้พันปรีดิ์
ขุนกระบี่ก็จอนลงมา"

...พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงเห็นว่ากว่า หนานจะเข้าไปแก้ไขได้นานมาก เกรงนางสีดาจะตายเสียก่อน จึงทรงพระนิพนธ์ใหม่ให้หนานแก้ไขได้โดย ว่า

"จึงเอาม่ายุกพันกระบี่รับรู้
เกี่ยวกระหวัดกับกิ่งงอกใหญ่"

...แล้วก็มาคิดว่า หนานจะแก้นางสีดาได้โดยไวได้อย่างไร เหล่ากรีที่ปรักขมาไม่มีใครที่แต่งตั้งให้ พอพระราชหฤทัยได้ จึงให้สุนทรภู่แต่งต่อ สุนทรภู่แต่งว่า

"ช่วยหนึ่งผูกศอไร
แล้วทอคล้องไปจะโหดาย
บัดนั้น
ว่าบุษยามืดใจหมาย"

...ดังนี้ เป็นที่ทอพระราชหฤทัย เพราะเมื่อนำบทละครไปซ้อมแล้ว บทละครของสุนทรภู่ที่แต่งถวายนั้น เข้ากับกระบวนเล่นได้สะดวกดี จึงทรงโปรด... อีกครั้ง เมื่อทรงนิพนธ์บทละครดึกคืน ว่า

"รถหนึ่ง
บุษยกบัลลังก์ตั้งตระหง่าน
กว้างยาวใหญ่เท่าเขากวาวล
ยอดเยี่ยมเที่ยววิมานเสด็จแมน
สูงงามเห็นเป็นจันทรคาง
เห็นมีลิ้นวิรูวางขงละเสน
สุราสีชิวินเขาดแดน
พื้นแผ่นดินกระเด็นไปเป็นจุล"

...ทรงนึกที่จะต่อให้สมกับรถที่ใหญ่โตไม่ออก จึงมีรับสั่งให้ สุนทรภู่แต่งต่อ สุนทรภู่แต่งว่า

"บุษยตีฟองน่องระลอก
คลื่นกระลอกกระลอนช้วนุ่น
เขาพระสุเมธาเอียงอ่อนละมุน
อนนคทนต์หินสวาทสะเทือน
ทวยหาญโหรงกองกุ่มปนาท
สุราวาสไหววันลิ้นเลื่อน
บดปลั่งสุวิ้นครว็นเดือน
คลาดเคลื่อนลิ้นจตุรศตรวม"

...รัชกาลที่ ๒ จึงทรงโปรด และนับสุนทรภู่เป็นที่ปรักขมาด้วย อีกคนหนึ่ง และทรงตั้งให้เป็นที่ยกย่องในวราในกรมอาลักษณ์ พระราชทานที่ไปปลุกเรือหนที่อยู่ใต้ท่าซาง และมีตำแหน่งเข้าเฝ้าฯ เป็นกิจ
แม้เวลาเสด็จประพาสทิวาภิรมย์ ไปลงเรือพระที่นั่ง เป็นหนักงานอาณานิคม ไปวลาจรพระราชนิพนธ์บทกลอน แต่สุนทรภู่เสศสุราเป็นประจำ ครั้งหนึ่งมาสุราไปห้ามราช มารควากกลาลับชู้ชเยี่ย ญาติผู้ใหญ่เข้ามาห้ามปรามกลับถูก
สุนทรภู่ตอบดื้อแข็ง จึงถูกวางยึกกา ถูกกริ้วและรับสั่งให้ นำตัวไปขังคุก ซักก็โดนตบเสภาพรรณกลักลักและถูกในเรือน
ขุนชาขุนแผน ว่า

"ขุนแผนว่าจะอยู่ไม่ได้
ในคุกใหญ่ยากแค้นแสนเข็ญ
เหมือนนบีอยู่ในรอกตักทั้งเป็น
ไม่วางเวรโทษทัณฑ์กรั้นเลย
แต่พอนี้ทวนเจากรมมราช
อนุญาติให้อยู่กับให้ขุ่นเขย
คนทั้งหลายนุกยูกก็คนเคย
ทะเลเลยทมิไม่ตอถูกจะจ่า"

...เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระนิพนธ์บทละคร ดัดจัดไม่มีผู้แต่งให้พอพระราชหฤทัย จึงมีรับสั่งให้แก้ตัว สุนทรภู่ถูกจากถูก สุนทรภู่ถูกกลอนได้ตั้งพระราชประสงค์ จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าให้หนานทบทกลับมารับราชการตามเดิม ในสมัยรัชกาลที่ ๓ สุนทรภู่ได้ออกบวช ควบคุมพระพรหมคณาจารย์ เพราะเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวขัดเคืองแต่ราชการกลอน
เขนครั้งหนึ่งพระองค์ทรงแต่งตั้งบทละครเรื่องสังข์ทอง ตอนหาสามล จะให้ลูกสาวเลือกตัว ว่า

"เจ้าจะปลุกสังข์เสียงยังแล้ว
ใหญ่แกกสมมตปรารงหา"

...สุนทรภู่ถูกถามว่า ลูกปรารงหาอะไร ทำให้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงกริ้ว ต้องทรงแกลว

"ให้ลูกแก้วมิดูเสนาหา"

...ครั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราช สุนทรภู่จึงออกบวช
ตั้งกลาวในนิราศภูเขาทองว่า

"ถึงม่นางวังดั่งหนึ่งใจจะขาด
คิดถึงนภพที่ตรอดิศร
โอภาสเกล้าเจ้าพระคุณของสุนทร
แต่ปางก่อนเคยเฝ้าทุกเช้าเย็น
ชูระนิตพาทนป่าประหนึ่งศรีระชาด
ดูระโยชฎาที่ยากแค้นแสนเข็ญ
จึ่งไปเรศร้างระงัดไว้เป็น
ไม่เล็งเห็นที่ถึงจะพึ่งพา"

"สิ้นแผ่นดินสิ้นนามตามเสด็จ
ตองเที่ยวเวรเดรหาที่อาศัย
แม่ก่าเหินเกิดประสมภพใดใด
ขยู่ให้ได้เป็นหนึ่งใจ
ขิ่นขุนแผนดั่งโง่งมชีวีธำม
อยุ่ร้างบงกชบศศรี
เหลืออยู่ด้วยใจกรมะทมทวี
ทุกวันนี้ถึงตายทรงกายมา"

...มีเรื่องเล่ากันว่า เมื่อครั้งสุนทรภู่จ้อตเรืออยู่ ณ ที่แห่งหนึ่ง มีชาวบ้านนำภัตตาหารมาถวาย แต่ถวายกว่าคำถวายไม่เป็น และอาราธนาให้สุนทรภู่ช่วยขออน สุนทรภู่จึงเป็นคำกลอนว่า

"อิมัสมิธิมัม อิมปลาหาวิ กิ่งแห่งแดงกาอภิลาศอุยง
ขอมะกอก ดอกมะปราง เฝ้ายาง ยำมะขิน ชาวสุกคองขิน
นำมันฆวดหนึ่ง นำมิ่งศรีโหล สมไธระมิม ทับทิมสองผล
เป็นยอกฤศล สังฆัสสะ เหม"

...ในตอนตกยากสุนทรภู่ได้แต่งหนังสือหลายเรื่อง เช่น เรื่อง พระแท่นดงรัง ซึ่งมีกลอนตอนหนึ่งกล่าววว่า

"ป้อมก้นบูบ้อจรธัรูก
ระสาคกลองไปถึไพรสอดท
ลงนาราหน้าวัดพระเชตุพน
ที่ทุกขท่อนใจครวโลจร"

...คือภายหลังที่พระองค์เจ้าอีกขานคุณสิ้นพระชนม์ไปแล้ว ไม่มีใครกล้าอุปการะสุนทรภู่ จึงต้องตกยาก ไม่มีบ้านเรือนอยู่อาศัย ต้องลงเรือลอยเที่ยวอยู่ตามสวน หิวเสียดชีวิตด้วยการรับจ้าง แต่งบทกลอน และทำการค้าประกอบกับ
เรื่องที่ตั้งเองอาชญากรรม ศึกษาศิลปะสนธิสัญญา ลัทธิขงจื้อ พระสมุทพนะและจินตโคธ ครั้นเมื่อสิ้นเคราะห์ ด้วยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สุนทรภู่เป็นอาลักษณ์ ฝ่ายพระบวรราชวังมีบรรดาศักดิ์เป็น สุนทรโวหาร ขณะอายุได้ ๖๖ ปี
พระราชวังเดิมจึงเป็นที่ตั้งประจักษ์อยู่บวรราช และต่อมากกรมนี้มีอุปการะอุปการะด้วย เนื่องจากพระพุทศุย์ เรื่องพระอภิธรรมและให้หนานแต่งงา จึงให้สุนทรภู่แต่งถวายใหม่
ได้ในเวลาว่างเขียนและเขียน ฆูกจากที่ผู้แต่งเรื่องสังข์ทอง
ถวายกรมหมื่นปรีชาฯ อีกเรื่อง ในระหว่างที่สุนทรภู่ได้ไปพระปฐมเจดีย์ ซึ่งแต่งนิราศพระแท่นดงรัง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะกำลังสบายใจ ดังความตอนหนึ่งว่า

"ถึงแล้วแล้วแก่เกิดกับขยู่ทมิ
ขิ่งชามปีดปกอยู่ไม่วิสขยู่
สิ้นแผ่นดินกันจรจวัญญ
ให้ทัมขยู่ขอสว่างหนางเดิน
จึ่งจิงซัดเขาดวงระงัดป
โศซุขีพวยทุกเมื่อถูกลิ้น
เป็นทำนุอุปถัมภ์ก่ากัน
จงเจริญเวียงวงศรสุธา"

...ต่อมากรมหมื่นอภัยสุรินทรรักษ์ สุนทรภู่รับอาสา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ไปหาองค์ต้องพระประสูติที่เพชรบุรี จึงได้แต่งนิราศเพชรบุรีซึ่งเป็นนิราศเรื่องสุดท้ายของสุนทรภู่ ในการไปครั้งนี้มีบุตรตามไปด้วย ๒
คน คือ ตัดลูกกับภรรยาชื่อจันทร และลูกกับภรรยาชื่อทองแดง เมื่อพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตแล้ว ก็ทรงตั้งให้ สุนทรภู่เป็นเจ้ากรมอาลักษณ์ ฝ่ายพระบวรราชวังมีบรรดาศักดิ์เป็น สุนทรโวหาร ขณะอายุได้ ๖๖ ปี
ได้แต่งหนังสือ ๔ เรื่อง คือ
...ในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคตแล้ว พระราชชนกเสวยราชย์ มีผู้ยกย่องว่า สุนทรภู่เป็น ลูก ในพาแดงกลอนแปล เพราะสุนทรภู่ แต่งกลอนได้ไพเราะด้วยภาษามีสัมผัสใน ซึ่งผู้ผู้ดำเนินตามตลอดจนถึง ทุกวันนี้
งานที่ดีที่สุดในสุนทรภู่ คือ นิพาคำกลอนเรื่องพระอภิธรรม เพราะแต่งอย่างปราณีดี ในกาว่างโองเรื่อง การกำหนดสถานที่ การกำหนดอิริยาบถตัวละคร และยังมีแสดงถึงความกล้าหาญของสุนทรภู่อีกด้วย
คือเปลี่ยนแปลงลักษณะของพระเอกให้ครบ
มาเป็นพระเอกศิลาหิน และประดิษฐ์เรื่องขึ้นใหม่ โดยใช้เหตุการณ์ ใกล้เวลาของสุนทรภู่เป็นเรื่องเรื่องแทนที่ใช้นิทานชาดกตามแบบเดิม แต่เป็นลักษณะสมจริง และเห็นความสำคัญของมนุษย์มากกว่าอำนาจเทวดา
นับเป็นกาใหม่ที่สำคัญมากของวงการวรรณคดีไทย...

... "ก่อนเขียนต้องมีการดวงวิญญาน ของบรมครูสุนทรภู่ ครูกวี่เอออกของ โขย ครู ทอ ได้นำเรื่องราวชีวิตประวัติ และผลงานต่าง ๆ ของครูมาบันทึกไว้ ณ ที่นี้แล้ว..."

หมวดหมู่: [ภาษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์](#)

.....ขอบคุณ.ณเมืองกาฬ